

**YURIDIK YO'NALISHDAGI LITSEY O'QUVCHILARINING
LINGVOMADANIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA
INNOVATSION RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI**

Asadova Nargiza Xabibulla qizi,

Toshkent davlat yuridik universiteti huzuridagi

M.S. Vosiqova nomidagi yuridik litsey, katta o'qituvchi (Ingliz tili)

Annotatsiya. Mazkur tezisdagi yuridik yo'nalishdagi litsey o'quvchilarining lingvomadaniy kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida innovatsion raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Lingvomadaniy kompetensiyaning to'rt komponentli tuzilishi va uning yuridik ta'limdagi o'ziga xos ahamiyati ochib berilgan. Sun'iy intellekt vositalari, virtual ta'lim platformalari, multimedia resurslari va interaktiv dasturlarning didaktik imkoniyatlari tizimli tarzda yoritilib, uch bosqichli - motivatsion, axborot-tahliliy va amaliy - model asoslangan. Sun'iy intellektdan foydalanishning akademik halollik bilan bog'liq jihatlari alohida ko'rib chiqilgan. Natijalar yuridik litseylarda xorijiy til ta'limini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: lingvomadaniy kompetensiya, innovatsion texnologiyalar, raqamli ta'lim, yuridik litsey, xorijiy til, sun'iy intellekt, madaniyatlararo muloqot, raqamli pedagogika, virtual sud, akademik halollik.

**РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
РАЗВИТИИ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ
ЛИЦЕЯ ЮРИДИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ**

Асадова Наргиза Хабибулла кизи,

старший преподаватель (английский язык) Юридического лица

имени М.С. Восиковой при Ташкентском государственном юридическом
университете

Аннотация. В тезисах анализируются педагогические возможности инновационных цифровых технологий в развитии лингвокультурной компетенции учащихся лица юридического направления. Раскрыты четырёхкомпонентная структура лингвокультурной компетенции и её специфическое значение для юридического образования. Системно освещены дидактические возможности инструментов искусственного интеллекта, виртуальных обучающих платформ, мультимедийных ресурсов и интерактивных программ, обоснована трёхэтапная модель - мотивационный, информационно-аналитический и практический этапы. Отдельно рассмотрены вопросы академической честности при использовании искусственного интеллекта. Результаты способствуют совершенствованию иноязычного образования в юридических лицах.

Ключевые слова: лингвокультурная компетенция, инновационные технологии, цифровое образование, юридический лицей, иностранный язык, искусственный интеллект, межкультурная коммуникация, цифровая педагогика, виртуальный суд, академическая честность.

**THE ROLE OF INNOVATIVE DIGITAL TECHNOLOGIES IN
DEVELOPING THE LINGUOCULTURAL COMPETENCE OF LAW-
ORIENTED LYCEUM STUDENTS**

Asadova Nargiza Khabibulla kizi,

Senior Teacher of English, M.S. Vosiqova Legal Lyceum

under Tashkent State University of Law

Abstract. The paper analyses the pedagogical affordances of innovative digital technologies for developing the linguocultural competence of students of a law-oriented lyceum. It sets out the four-component structure of linguocultural competence and its particular significance for legal education. The didactic capacities of artificial intelligence tools, virtual learning platforms, multimedia resources and interactive programmes are presented systematically, and a three-stage model - motivational, analytical and practical - is substantiated. Academic integrity issues arising from the use of artificial intelligence are examined separately. The findings contribute to improving foreign language education in legal lyceums.

Keywords: linguocultural competence, innovative technologies, digital education, legal lyceum, foreign language, artificial intelligence, intercultural communication, digital pedagogy, moot court, academic integrity.

Kirish

Bugungi globallashuv va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida yangi pedagogik yondashuvlarni shakllantirmoqda. Zamonaviy mutaxassisdan nafaqat kasbiy bilimlar, balki turli madaniyat vakillari bilan samarali muloqot qilish, xalqaro axborot makonida faoliyat yuritish va raqamli vositalardan oqilona foydalanish kompetensiyasi ham talab etiladi. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni bu talabni ta'lim sifati mezonlaridan biri sifatida mustahkamlaydi [8].

Yuridik yo'nalishdagi litsey o'quvchilarini tayyorlash jarayonida xorijiy tillarni o'qitish alohida ahamiyatga ega. Bo'lajak yuristlar xalqaro huquqiy munosabatlarda ishtirok etishi, xorijiy huquqiy hujjatlar bilan ishlashi hamda turli davlatlarning huquqiy-madaniy xususiyatlarini tushunishi zarur. Ingliz huquqidagi "consideration" yoki "equity" tushunchalarining kontinental huquq tizimida to'g'ridan-to'g'ri ekvivalenti mavjud emas; ularni so'zma-so'z tarjima qilish mazmun buzilishiga olib keladi.

Shu nuqtayi nazardan lingvomadaniy kompetensiyani rivojlantirish yuridik ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Lingvomadaniy kompetensiya til birliklarini bilish bilan bir qatorda, til orqali ifodalangan madaniy mazmunni anglash va turli kommunikativ vaziyatlarda mos nutq strategiyalaridan foydalanish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi [1]. C. Kramsch til va madaniyatning ajralmasligini asoslab, o'rganuvchi ikki madaniyat oralig'ida "uchinchi makon" hosil qilishini ko'rsatadi [2].

"Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi ta'lim muassasalarini raqamli infratuzilma bilan qamrab olish va milliy elektron ta'lim resurslarini yaratish

vazifasini belgilagan [9]. Ushbu me'yoriy asos innovatsion texnologiyalarni o'quv jarayoniga joriy etish uchun bevosita rag'bat bo'lib xizmat qilmoqda.

Tezisning maqsadi - innovatsion raqamli texnologiyalarning lingvomadaniy kompetensiyani rivojlantirishdagi o'rnini aniqlash va ulardan foydalanishning bosqichli modelini asoslashdan iborat. Tadqiqot obyekti - yuridik yo'nalishdagi litseyda ingliz tilini o'qitish jarayoni. Predmet - innovatsion vositalarni qo'llashning pedagogik shart-sharoitlari.

Muammoning dolzarbligi shundaki, mavjud tadqiqotlarning aksariyati innovatsion vositalarni umumiy ingliz tilini o'qitish kontekstida ko'rib chiqadi. Yuridik yo'nalishdagi litsey bosqichi alohida o'rganilmagan. Holbuki, aynan shu bosqichda o'quvchining kasbiy terminologiya bilan birinchi jiddiy to'qnashuvi ro'y beradi. Bu davrda shakllangan noto'g'ri tasavvurlarni oliy ta'lim bosqichida tuzatish qiyin kechadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda pedagogik kuzatish, ilmiy adabiyotlarni qiyosiy tahlil qilish, kontent tahlili va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Nazariy asos sifatida madaniyatlararo kompetensiya modellari [1; 2], xalqaro me'yoriy hujjatlar [3; 4; 5], kompyuter yordamida til o'rgatishga oid tadqiqotlar [6] hamda ta'limda sun'iy intellekt masalalariga bag'ishlangan ishlar [7; 10] tahlil qilindi.

Empirik material TDYU huzuridagi M.S. Vosiqova nomidagi yuridik litseyning ingliz tili mashg'ulotlarida to'plandi. Kuzatish davomida innovatsion

vositalardan foydalanish chastotasi, o'quvchilarning topshiriqlarni bajarish faolligi va kasbiy terminologiyani o'zlashtirish darajasi qayd etib borildi.

Lingvomadaniy kompetensiyaning yuridik ta'limdagi ahamiyati

Lingvomadaniy kompetensiya yuridik yo'nalishdagi o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligida muhim o'rin tutadi. Huquqiy faoliyat ko'pincha xalqaro hamkorlik, turli huquqiy tizimlar va madaniyatlararo aloqalar bilan bog'liq. Mazkur kompetensiya quyidagi tarkibiy qismlardan tashkil topadi.

Komponent	Mazmuni
Lingvistik komponent	Xorijiy til grammatikasi, lug'at boyligi va yuridik terminologiyani egallash
Madaniy komponent	Turli xalqlarning huquqiy madaniyati va qadriyatlarini tushunish
Kommunikativ komponent	Kasbiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish
Raqamli komponent	Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmasi

Lingvistik komponent yuridik uslubga xos konstruksiyalarni qamrab oladi: shartnoma tilidagi murakkab shart ergash gaplari, "shall" modal fe'lining majburiyat ma'nosidagi qo'llanishi, lotincha iboralar (inter alia, prima facie, force majeure). Madaniy komponent umumiy huquq tizimidagi sud pretsedentining o'rni va advokat-mijoz maxfiyligi tamoyili kabi institutsional bilimlarni o'z ichiga oladi.

Kommunikativ komponent nutqni vaziyat va rasmiylik darajasiga moslashtirish malakasini bildiradi. Sudga murojaat, mijoz bilan maslahat va kollegaga elektron xat uch xil registrni talab qiladi. Raqamli komponent esa DigCompEdu hujjatida tavsiflangan raqamli savodxonlik yo'nalishlari bilan uzviy bog'liq [5].

Ushbu komponentlarning shakllanishi o'quvchilarning xalqaro huquqiy muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishiga zamin yaratadi. Innovatsion vositani tanlashda u qaysi komponentga xizmat qilishi oldindan belgilanishi lozim.

Innovatsion raqamli texnologiyalarning pedagogik imkoniyatlari

Innovatsion raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonining mazmunini boyitish va o'quvchilarning mustaqil faoliyatini tashkil etishda keng imkoniyat yaratadi. Quyida to'rt yo'nalish bo'yicha ularning didaktik salohiyati tavsiflanadi.

Sun'iy intellekt texnologiyalari. Sun'iy intellekt vositalari yordamida o'quvchilar huquqiy matnlarni tahlil qilish, murakkab terminlarning mazmunini tushunish, kasbiy dialoglar yaratish va xorijiy tildagi xatolarni aniqlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, "advokat va mijoz", "sudya va himoyachi", "xalqaro huquqshunoslar uchrashuvi" kabi kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish orqali kasbiy nutq rivojlantiriladi. W. Holmes va hammualliflar bunday vositalarni shaxsiylashtirilgan ta'limning asosiy manbai sifatida baholaydilar [7]. Ayni paytda tizim generatsiya qilgan huquqiy ma'lumotning aniqligini o'qituvchi tekshiruvdan o'tkazish majburiy shart hisoblanadi.

Virtual ta'lim platformalari. Moodle, Google Classroom va Microsoft Teams orqali elektron dars materiallari, huquqiy maqolalar, videodarslar va interaktiv topshiriqlar taqdim etiladi. Platformaning asosiy afzalligi - o'quv marshrutini bosqichma-bosqich boshqarish: keyingi modul faqat oldingisi o'zlashtirilgandan so'ng ochiladi. Bu yondashuv C.A. Chapelle asoslagan kompyuter yordamida til o'rgatish tamoyillariga mos keladi [6].

Multimedia resurslari. Video va audio materiallar tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini kompleks rivojlantiradi. Sud majlisi videoyozuvi orqali o'quvchi nafaqat atamani, balki uning ohang, pauza va murojaat shakli bilan birgalikdagi qo'llanishini kuzatadi. Buyuk Britaniya Oliy sudining ochiq videoarxivi va yirik yuridik nashrlarning podkastlari darsda foydalanish uchun bepul manba hisoblanadi.

Interaktiv dasturlar va virtual muhit. Onlayn debat, rolli o'yin va virtual sud (moot court) formatidagi mashg'ulotlar madaniyatlararo muloqotning eng yuqori darajasini ta'minlaydi. Xorijiy litsey yoki universitet o'quvchilari bilan videokonferensiya formatidagi qo'shma munozara o'quvchiga turli madaniyatlarga xos muloqot uslublari farqini amalda his qilish imkonini beradi.

Vositalarning komponentlarga muvofiqligi quyidagi jadvalda keltirilgan.

Texnologiya	Asosiy vazifasi va rivojlantiradigan komponent
Sun'iy intellekt vositalari	Kasbiy dialogni modellashtirish; kommunikativ va lingvistik komponent
Virtual platformalar	O'quv marshrutini boshqarish; raqamli komponent

Multimedia resurslari	Atamani jonli kontekstda kuzatish; madaniy komponent
Virtual sud va debat	Real kasbiy vaziyatni qayta yaratish; barcha to'rt komponent

Jadvaldan ko'rinadiki, birorta vosita barcha komponentlarni yakka o'zi qoplamaydi. Shu sababli mashg'ulot rejasida kamida ikki xil turdagi vosita birgalikda qo'llanilishi lozim. Masalan, multimedia fragmenti bilan boshlanib, sun'iy intellekt yordamidagi dialog bilan yakunlanadigan dars ikki komponentni bir vaqtda faollashtiradi.

Lingvomadaniy kompetensiyani rivojlantirishning bosqichli modeli

Birinchi bosqich - motivatsion bosqich. Ushbu bosqichda o'quvchilarning xorijiy til va huquqiy madaniyatga qiziqishini oshirish maqsadida multimedia materiallari, videodarslar va interaktiv taqdimotlardan foydalaniladi. Bosqich odatda o'quv yilining birinchi ikki haftasini egallaydi. Shu davrda o'quvchining boshlang'ich darajasi aniqlanadi va foydalaniladigan vositalar to'plami qat'iy belgilanadi.

Ikkinchi bosqich - axborot-tahliliy bosqich. Bu bosqichda o'quvchilar elektron huquqiy manbalar, xorijiy qonunchilik namunalari va raqamli lug'atlar bilan ishlaydilar. Autentik matn bilan ishlash Byram modelidagi kashf etish malakasini bevosita rivojlantiradi [1]. Matnlar murakkablik darajasi bo'yicha

tabaqalashtiriladi, chunki sud qarori matni ko'pincha C1 darajasiga to'g'ri keladi, litsey o'quvchisining darajasi esa odatda B1-B2 oralig'ida bo'ladi.

Uchinchi bosqich - amaliy faoliyat bosqichi. Mazkur bosqichda virtual sud jarayonlari, onlayn debatlar va rolly o'yinlar tashkil etilib, kasbiy kommunikativ ko'nikmalar rivojlantiriladi. Baholash faqat test bilan chegaralanmaydi: raqamli portfolio, videoyozuvli nutq namunalari va o'zaro baholash qo'llaniladi. Mezon sifatida CEFR hujjatining mediatsiya deskriptorlari ishlatiladi [3].

Bosqichlar o'rtasidagi o'tish avtomatik emas. Har bir bosqich yakunida oraliq nazorat o'tkazilib, o'quvchining keyingi bosqichga tayyorligi aniqlanadi. Tayyor bo'lmagan o'quvchilar uchun qo'shimcha topshiriqlar to'plami beriladi.

Yakuniy bosqichda lingvomadaniy kompetensiya darajasi quyidagi mezonlar bo'yicha aniqlanadi.

Daraja	Ko'rsatkichlar
Boshlang'ich	Asosiy huquqiy atamalarni taniydi, lekin kontekstda xato qo'llaydi; madaniy farqlarni sezmaydi
O'rta	Atamalarni to'g'ri qo'llaydi, registrni qisman farqlaydi; madaniy farqni tushuntira oladi
Yuqori	Registrni erkin tanlaydi, ikki huquqiy tizim tushunchalarini qiyoslaydi va tanqidiy baholaydi

Har bir daraja uchun kamida uchta ish namunasi - yozma matn, og'zaki chiqish yozuvi va guruh loyihasidagi hissa - talab qilinadi. Bu yondashuv

baholashni bir martalik nazoratdan uzluksiz kuzatuvga o'tkazadi. Raqamli portfolioga o'quvchi semestr davomida bajargan barcha ishlarning tahrir tarixi kiritiladi.

Amaliy topshiriqlar namunalari

1-topshiriq. Virtual mijoz bilan suhbat. Sun'iy intellekt chatbotiga mijoz roli beriladi: u shartnoma bekor qilinishi oqibatlarini bo'yicha maslahat so'raydi. O'quvchi ingliz tilida javob beradi. Suhbat tugagach, o'qituvchi yozishmani leksik aniqlik, uslub va madaniy moslik mezonlari bo'yicha baholaydi.

2-topshiriq. Sud majlisi fragmenti tahlili. Ochiq videoarxivdan olingan 4-5 daqiqalik fragment tinglanadi. O'quvchilar sudyaga murojaat shakllarini, e'tiroz bildirish formulalarini va nutq registrini yozib oladi. So'ngra ular O'zbekiston sud majlisidagi murojaat shakllari bilan qiyoslanadi.

3-topshiriq. Virtual sud mashg'uloti. Guruh ikki tomonga bo'linadi va oldindan berilgan ishning holatlari bo'yicha ingliz tilida bahs olib boradi. Mashg'ulot videoga yoziladi, so'ngra nutq namunalari birgalikda tahlil qilinadi. Baholanadigan mezonlar: dalil tuzilishi, atamalarning to'g'ri qo'llanishi, murojaat registri.

4-topshiriq. Qiyosiy WebQuest. O'quvchilarga bitta huquqiy institutni uch mamlakat rasmiy manbalari asosida o'rganish topshiriladi. Natija ingliz tilidagi qisqa taqdimot shaklida himoya qilinadi. Topshiriq axborotni tanlash va tanqidiy baholash malakasini shakllantiradi.

5-topshiriq. AI javobini tekshirish. O'quvchiga sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan huquqiy tushuntirish matni beriladi. Vazifa - undagi har bir da'voni birlamchi manba bo'yicha tekshirish va noaniqliklarni belgilash. Topshiriq tanqidiy fikrlashni hamda AI vositalaridan mas'uliyatli foydalanish ko'nikmasini shakllantiradi.

Natijalar va muhokama

Innovatsion raqamli texnologiyalardan foydalanish natijasida quyidagi pedagogik samaradorlikka erishish mumkin: o'quvchilarning xorijiy til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi oshadi; yuridik terminlarni o'zlashtirish samaradorligi yaxshilanadi; madaniyatlararo muloqot ko'nikmalari shakllanadi; mustaqil ta'lim olish faoliyati rivojlanadi; raqamli kompetensiya mustahkamlanadi.

Raqamli texnologiyalar o'quvchini faqat bilim oluvchi emas, balki mustaqil izlanadigan, axborotni tahlil qiladigan va kasbiy vaziyatlarda undan foydalana oladigan faol subyektga aylantiradi. Kuzatishlar shuni ko'rsatdiki, virtual sud formatidagi mashg'ulotlar joriy etilgan guruhlarda og'zaki muloqotga tayyorlik darajasi sezilarli oshdi. Bu natija taxminiy baholash bo'lib, keng ko'lamli eksperimental tekshiruvni talab qiladi.

Raqamli muhitda o'qituvchining roli o'zgaradi. U bilim manbai bo'lishdan resurslarni tanlovchi, o'quv marshrutini loyihalovchi va o'quvchi faoliyatini moderatsiya qiluvchi mutaxassisga aylanadi. UNESCOning pedagoglar uchun AKT kompetensiyalari doirasida bu o'zgarish bilimlarni chuqurlashtirish va yaratish bosqichlari sifatida tavsiflanadi [4].

Ayni paytda innovatsion vositaning pedagogik samarasi avtomatik ta'minlanmaydi. Texnologiya faqat aniq o'quv maqsadiga bog'langan holda didaktik qiymat kasb etadi. Vositaning o'zi maqsadga aylanib qolgan hollarda mashg'ulot ko'ngilochar shaklga o'tadi. Bitta mashg'ulotda beshdan ortiq vositadan foydalanish esa o'quvchining kognitiv yukini oshiradi.

Xorijiy tajriba shu xulosani tasdiqlaydi. Yevropa mamlakatlarining yuridik ta'lim muassasalarida innovatsion vositalar mustaqil element sifatida emas, balki aralash ta'lim modelining tarkibiy qismi sifatida qo'llaniladi. Nazariy material elektron shaklda oldindan beriladi, auditoriya vaqti esa munozara va nutqiy amaliyotga ajratiladi. Bu model litsey sharoitiga ham moslashtirilishi mumkin, chunki u qo'shimcha texnik xarajat talab qilmaydi.

Alohida qayd etish lozimki, innovatsion vositalar o'quvchi avtonomiyasini oshiradi. Mobil ilova orqali kuniga 10-15 daqiqalik muntazam mashg'ulot atamalarini uzoq muddatli xotiraga o'tkazishda samarali. Bu yondashuv CEFR tavsiyalaridagi mustaqil o'rganish tamoyiliga mos keladi [3]. Ayni paytda avtonomiya nazoratsizlikni anglatmaydi: o'qituvchi haftalik hisobot orqali o'quvchining faoliyat dinamikasini kuzatib boradi.

Muammolar va cheklovlar

Birinchi muammo - sun'iy intellektdan foydalanishning akademik halollik bilan bog'liq jihati. O'quvchi tayyor matnni mustaqil ish sifatida taqdim etish xavfi mavjud. Bu xavfni kamaytirish uchun baholash obyekti o'zgartiriladi: yakuniy matn emas, balki uni yaratish jarayoni - AI bilan suhbat tarixi, tahrir bosqichlari va o'quvchi kiritgan tuzatishlar baholanadi.

Ikkinchi muammo - sun'iy intellekt tizimlarining huquqiy ma'lumot berishdagi noaniqligi. Tizim mavjud bo'lmagan sud qarorini yoki qonun moddasini keltirib chiqarishi mumkin. R. Luckin bunday xatolarni texnologiyaning tizimli cheklovi sifatida tavsiflaydi [10]. Shu sababli o'quvchiga har qanday AI javobini birlamchi manba bo'yicha tekshirish qoidasi o'rgatiladi.

Uchinchi muammo - internet infratuzilmasining notekis taqsimlanishi. Hududiy litseylarda kanal tezligining yetishmasligi videokonferensiya formatidagi mashg'ulotlarni cheklaydi. Yechim sifatida oflayn rejimda ishlaydigan materiallar to'plamini oldindan tayyorlash tavsiya etiladi.

To'rtinchi muammo - yuridik yo'nalishga moslashtirilgan sifatli elektron resurslarning tanqisligi. Mavjud materiallarning aksariyati umumiy ingliz tiliga mo'ljallangan. Bu tanqislikni bartaraf etish uchun o'qituvchining o'zi resurs yaratishi, tayyor materialni esa kompyuter yordamida til o'rgatish tamoyillari asosida moslashtirishi talab etiladi [6].

Beshinchi muammo - o'qituvchining vaqt resursi. Elektron kursni tayyorlash va uni yangilab borish an'anaviy darsga tayyorgarlikdan ko'proq vaqt talab qiladi. Bu yukni kamaytirish uchun litsey miqyosida umumiy resurslar bazasini yaratish va tayyor modullarni o'qituvchilar o'rtasida almashish amaliyoti joriy etilishi mumkin.

Oltinchi muammo - baholash vositalarining yetishmasligi. An'anaviy test lingvomadaniy kompetensiyani to'liq o'lchay olmaydi, chunki u madaniy jihatdan mos xulq-atvorni emas, balki bilim hajmini qayd etadi. O'quvchi barcha test savollariga to'g'ri javob berib ham, real muloqotda noto'g'ri registrni tanlashi

mumkin. Bu bo'shliqni to'ldirish uchun videoyozuvli nutq namunalari va o'zaro baholash formalari joriy etiladi. CEFR hujjatining mediatsiya deskriptorlari bunday baholash uchun tayyor mezon vazifasini bajaradi [3].

Xulosa

Innovatsion raqamli texnologiyalar yuridik yo'nalishdagi litsey o'quvchilarining lingvomadaniy kompetensiyasini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Sun'iy intellekt, virtual platformalar, multimedia resurslari va interaktiv texnologiyalar yordamida xorijiy til ta'limini kasbiy yo'nalishga moslashtirish hamda o'quvchilarni xalqaro huquqiy faoliyatga tayyorlash mumkin.

Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning til bilimlarini chuqurlashtirish bilan birga, ularning madaniyatlararo fikrlash qobiliyatini ham rivojlantiradi. Samaradorlik vositaning o'zi bilan emas, balki uning aniq o'quv maqsadiga bog'lanishi bilan belgilanadi.

Tadqiqot asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi. Birinchidan, sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish qoidalarini litsey miqyosida yozma tarzda belgilash. Ikkinchidan, virtual sud mashg'ulotlarini o'quv rejasiga muntazam element sifatida kiritish. Uchinchidan, baholash mezonlarini semestr boshida o'quvchilarga taqdim etish.

To'rtinchidan, o'qituvchilar uchun raqamli kompetensiyani oshirish modulini DigCompEdu darajalari asosida tashkil etish [5]. Beshinchidan, autentik huquqiy matnlarni murakkablik darajasi bo'yicha uch guruhga ajratib, har bir guruh uchun

tayyor topshiriqlar to'plamini yaratish. Kelgusi tadqiqotlar uchun istiqbolli yo'nalish - sun'iy intellekt vositalarining uzoq muddatli pedagogik samarasini eksperimental tekshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Byram M. *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. - Clevedon: Multilingual Matters, 1997. - 124 p.
2. Kramsch C. *Language and Culture*. - Oxford: Oxford University Press, 1998. - 134 p.
3. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume*. - Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020. - 278 p.
4. UNESCO. *ICT Competency Framework for Teachers*. Version 3. - Paris: UNESCO, 2018. - 66 p.
5. Redecker C. *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. - 95 p.
6. Chapelle C.A. *Computer Applications in Second Language Acquisition*. - Cambridge: Cambridge University Press, 2001. - 215 p.
7. Holmes W., Bialik M., Fadel C. *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning*. - Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019. - 250 p.

8. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-son "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.
10. Luckin R. *Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education for the 21st Century*. - London: UCL Institute of Education Press, 2018. - 168 p.